

Міністерство освіти і науки України

Світова література

10-11 класи

Профільний рівень

10 КЛАС

- На навчальний рік – **105 год.**
- На тиждень – **3 год.**
- На текстуальне вивчення літературних творів, розгляд біографічних відомостей про письменників і огляди періодів (явищ) літературного процесу – **75 год.**
- На контрольні роботи – **8 год.**
- На контрольні домашні твори – **2 год.**
- На роботи з розвитку мовлення – **6 год.**
- На уроки позакласного читання – **4 год.**
- Резервний час (10%) – **10 год.**

К-ть год.	Зміст навчального матеріалу	Державні вимоги до рівня підготовки учнів
1. Вступ. Із літератури реалізму		
2	<p>Загальна характеристика розвитку культури та літератури XIX ст. Реалізм як напрям у світовій літературі.</p> <p>Розквіт реалістичної літератури, його зв'язок із розвитком природничих наук. Майстри соціальної прози: Стендаль, О.Бальзак, Г.Флобер, Ч.Діккенс, Генрі Джеймс, Ф.Достоевський, Л.Толстой, А.Чехов та ін.</p> <p>Роль художньої літератури у культурному та суспільному житті XIX ст.</p>	<p>Учень (учениця):</p> <p>називає основні риси та етапи літературного процесу XIX ст. (взаємодія романтизму і реалізму, домінування реалізму, поява модерністських явищ).</p> <p>пояснює особливості соціально-психологічної прози XIX ст., роль художньої літератури у культурному та суспільному житті XIX ст.;</p> <p>називає найвизначніших представників соціально-психологічної прози XIX ст.;</p> <p>обґрунтовує твердження про те, що XIX ст. є «золотою добою» класичного роману.</p> <p>ТЛ Дає визначення поняття «соціально-психологічна проза».</p>
6	<p>Стендаль (1783-1842). «Червоне і чорне»</p> <p>Життєвий і творчий шлях письменника. Синтез романтизму й реалізму в його творчості. Роман «Червоне і чорне», поєднання в ньому соціально-політичного й психологічного аспектів. Гостра критика режиму Реставрації. Конфлікт головного героя Жульєна Сореля з суспільством як сюжетний стрижень роману. Внутрішня драма героя як наслідок цього конфлікту. Жіночі образи роману.</p>	<p>Учень (учениця):</p> <p>розповідає про головні віхи життєвого і творчого шляху Стендаля та місце в ньому роману «Червоне і чорне»;</p> <p>висловлює судження про багатозначність назви роману;</p> <p>визначає провідні риси характеру Жульєна Сореля та головні етапи формування його особистості;</p> <p>порівнює суспільні закони й звичаї у Вер'єрі – Безансоні - Парижі;</p> <p>розповідає про своєрідність втілення теми кохання у романі;</p> <p>зіставляє жіночі образи твору;</p>

	Психологізм творчості Стендаля.	визначає риси романтизму і реалізму в романі. ТЛ Висловлює судження про жанрові особливості соціально-психологічного роману, а також про психологізм твору.
4	Онорé де БАЛЬЗАК (1799–1850). “Гобсék” Життєвий і творчий шлях письменника. Бальзак і Україна. Бальзак – видатний французький письменник, зачинатель соціального реалістичного роману. Поєднання реалістичних і романтичних елементів у його художній системі. «Людська комедія» – грандіозна енциклопедія життя Франції першої половини ХІХ ст., її проблематика і структура. Влада золота та її філософія в повісті «Гобсек». Романтичні й реалістичні риси неоднозначного образу «філософа й скнари» Гобсека. Зіставлення образів Фанні Мальво і Анастазі де Ресто. Роль Дервіля в розгортанні й відтворенні подій повісті. Композиція і стиль твору.	Учень (учениця): розповідає про головні віхи життєвого і творчого шляху письменника і місце в ньому повісті «Гобсек»; характеризує творчість французького письменника Бальзака як визначне явище світової літератури ХІХ ст.; відзначає зв’язок його життя з Україною; пояснює , чому «Людську комедію» Бальзака називають “енциклопедією життя Франції першої половини ХІХ ст.”; визначає місце повісті «Гобсек» у творчому доробкові Бальзака; наводить приклади поєднання в образі Гобсека елементів реалізму (детальний опис операції позики грошей, точність фіксації кількості відсотків за конкретну фінансову операцію лихваря тощо) і романтизму (самотність і загадковість багатія: достеменно невідомо, хто він, звідки приїхав, де нажив свій величезний капітал); аналізує особливості втілення мотиву влади золота в повісті «Гобсек»: золото стало новим володарем світу, на зміну владі аристократів іде влада “гобсеків”, капіталістів («Золото – ось душа вашого нинішнього суспільства»); визначає особливості композиції повісті (роль прийому обрамлення: історія про Гобсека «взята в рамку» опису розмови у салоні віконтеси де Гранльє); характеризує роль Дервіля в розгортанні й відтворенні подій твору (він об’єктивно відтворює події, висловлює власне ставлення до героїв і ситуацій, що створює особливу атмосферу задушевності розмови і вірогідності оповіді); висловлює особисте ставлення до проблем, що піднімаються в творі, аргументуючи свою точку зору прикладами і цитатами з тексту.
6	Чарльз ДІККЕНС (1812–1870). «Пригоди Олівера Твіста» Життєвий і творчий шлях письменника. Творчість Діккенса як одна з вершин англійської літератури, реалістичні та романтичні тенденції у його прозі. Місце роману «Пригоди Олівера Твіста» у творчій спадщині Ч. Діккенса. Гуманізм письменника, його	Учень (учениця): розповідає про головні віхи життєвого і творчого шляху письменника і місце в ньому роману «Пригоди Олівера Твіста»; характеризує Ч. Діккенса як одного з провідних представників соціальної прози ХІХ ст.; відзначає випадки поєднання в його творі елементів романтизму і реалізму; характеризує образи головних героїв твору;

	<p>співчуття до принижених і знедолених, передовсім дітей. Засудження жаги до наживи, холодного розрахунку та бездуховності суспільства. Розвінчання, «деромантизація» злочинного світу. Влучність характеристики різних суспільних верств Англії 30-х років XIX ст. Провідні засоби індивідуалізації персонажів. Діккенс як майстер іронії і сарказму. Соціальна дієвість творчості Діккенса.</p>	<p>наводить приклади вияву гуманізму письменника, його співчуття до принижених і знедолених, передовсім дітей; аналізує провідні засоби характеристики різних суспільних верств Англії 30-х років XIX ст., а також індивідуалізації персонажів (загострена одноплановість їхньої характеристики, індивідуалізоване мовлення, портрет); висловлює судження про особливості розвінчання, «деромантизації» злочинного світу. наводить приклади діккенсівської іронії й сарказму; розмірковує про соціальну дієвість творчості Діккенса (після публікації роману уряд Англії був змушений створити спеціальну комісію щодо розслідування фактів, наведених у творі).</p>
7	<p>Федір ДОСТОЄВСЬКИЙ (1821–1881). «Злочин і кара». Життєвий і творчий шлях письменника. Творчість Достоевського як одна з вершин російської і всесвітньої літератури. Філософські, етичні й естетичні погляди письменника та їхнє втілення в художніх творах. Роман «Злочин і кара» як утілення нового, поліфонічного типу художнього мислення. Філософські, соціальні, психологічні й морально-етичні ідеї твору. Еволюція образу Раскольнікова і розвінчання теорії сильної особистості, «надлюдини». Розкриття складності та суперечливості духовного світу людини. Система образів роману, значення і символіка його назви.</p>	<p>Учень (учениця): розповідає про головні віхи життєвого і творчого шляху письменника і місце в ньому роману «Злочин і кара»; називає характерні риси літератури реалізму (правдиве зображення дійсності, аналітичний підхід до зображуваного і т.д.); визначає творчість російського письменника і філософа Достоевського як одну з вершин російської і всесвітньої літератури; акцентує увагу на значному філософському (розвінчання теорії агресивного індивідуалізму: “тварь я дрожащая или право имею”) і етичному (співчуття до «знедолених і ображених») потенціалі роману “Злочин і кара”; простежує і підтверджує цитатами з тексту еволюцію образу Раскольнікова; висловлює власні судження щодо теорії сильної особистості, “надлюдини” і підтверджує їх прикладами і цитатами з тексту; розкриває особливості системи образів роману, зокрема – знаходить у Родіона Раскольнікова і Соні Мармеладової спільне (обидва вчинили переступ проти суспільних законів і норм: він став убивцею, а вона – повією) і різне (вона по жертвувала собою заради інших, а він по жертвував іншими заради себе); висловлює особисте ставлення до проблем, що піднімаються в творі, аргументуючи свою точку зору прикладами і цитатами з тексту. Висловлює судження щодо символіки назви твору; ТЛ Дає визначення поняття «роман» і його різновидів, зокрема «психологічного роману», «філософського роману».</p>

7	<p>Лев ТОЛСТОЙ (1828–1910) «Анна Кареніна» Життєвий і творчий шлях письменника. Творчість Льва Толстого як найповніший вияв можливостей реалістичної літератури. Духовні й творчі шукання та здобутки письменника. Роман “Анна Кареніна”. Образи-характери роману, пластичність змалювання і психологічна глибина. Суперечливий образ Анни. Образ Левіна, його автобіографічна складова. Паралелізм у композиції роману, особливості стилю. “Діалектика душі” толстовських героїв.</p>	<p>Учень (учениця): розповідає про головні віхи життєвого і творчого шляху письменника і місце в ньому роману «Анна Кареніна»; визначає творчість Л.Толстого як найповніший вияв можливостей реалістичної літератури; виділяє ключові епізоди роману (зустріч Анни і Вронського на вокзалі, побачення Анни з сином тощо); називає основні проблеми твору: роль сім’ї у житті людини (“мысль семейная” /Л.Толстой/); пошуки основ міцних сімейних стосунків (“усі щасливі сім’ї схожі між собою, кожна нещаслива сім’я нещасна по-своєму”); право жінки/чоловіка на життя за порухами власної душі чи обов’язок перед членами своєї сім’ї, передовсім дітьми (доля Сергія Кареніна та маленької Ані) і т.д.; характеризує образи головних героїв твору в їхній психологічній глибині (насамперед – суперечливий образ Анни; крім того – образи Олексія Кареніна, Стіви Облонського, Вронського, Левіна; доводить, що проблематика роману “Анна Кареніна” має загальнолюдське значення; висловлює особисте ставлення до проблем, що піднімаються в творі, аргументуючи свою точку зору прикладами і цитатами з тексту.</p>
2. Традиції і новаторські зрушення в поезії середини – другої половини ХІХ ст.		
1	<p>Загальна характеристика провідних шляхів розвитку поезії сер. ХІХ ст. Етичні та естетичні засади соціально спрямованої лірики (М.Некрасов). Нові грані романтичного поетичного світу в творчості «пізніх» романтиків (Ш.Бодлера, В.Вітмена, Ф.Тютчева). Принципи «чистого мистецтва» у поезії (група «Парнас», творчість А.Фета). Світоглядно-естетичні зрушення у мистецтві та літературі. Поняття про декаданс.</p>	<p>Учень (учениця): розповідає про провідні шляхи розвитку поезії середини-другої половини ХІХ ст. висловлює власне судження про етичні та естетичні засади соціально спрямованої лірики; розмірковує про феномен «чистого мистецтва» у поезії, а також про світоглядно-естетичні зрушення у мистецтві та літературі середини – другої половини ХІХ ст.; ТЛ Дає визначення поняття «декаданс».</p>
2	<p>Микіла НЕКРАСОВ (1821 – 1877). “О шостій вчора завернув...”; «Роздуми біля парадного під’їзду»; «Трійка»; «На смерть Шевченка».</p>	<p>Учень (учениця): розповідає про головні віхи життєвого і творчого шляху поета; пояснює, чому М.Некрасова називають «співцем страждань народних»;</p>

	Життєвий і творчий шлях письменника. Некрасов як «співець страждань народних», перегуки з Шевченком. Поетичне новаторство Некрасова: поєднання поезії з прозою, наближення поетичної мови до розмовної інтонації.	знаходить у його поезіях конкретні приклади вживання розмовної інтонації, народної говірки; знаходить елементи схожості поезії Миколи Некрасова і Тараса Шевченка; виразно читає («На смерть Шевченка» – напам’ять) і аналізує вірші М.Некрасова
2	Волт ВІТМЕН (1819–1892) (Вірші за вибором учителя) Життєвий і творчий шлях письменника. Вітмен – американський поет-новатор. Зв’язок його поезії з романтичними традиціями та трансценденталізмом. Збірка “Листя трави», її провідні теми й мотиви. Звернення до вільного вірша (верлібру). “Пісня про себе» – програмовий твір поета.	Учень (учениця): розповідає про головні віхи життєвого і творчого шляху поета; пояснює , чому американця Волта Вітмена називають великим поетом-новатором; пояснює , чому “Пісня про себе» вважається програмовим твором поета (у ній яскраво втілені особливості стилю і світогляду Вітмена); виразно читає і аналізує вірші В.Вітмена. ТЛ Дає визначення поняття «верлібр».
3	Шарль БОДЛІЕР (1821–1867). «Альбатрос», «Відповідності», «Вечорова гармонія». Життєвий і творчий шлях письменника. Бодлер – французький поет другої половини XIX ст., пізній романтик і один із зачинателів символізму. Світогляд і естетичні погляди Бодлера і збірка “Квіти зла». Протиставлення дійсності й ідеалу як семантико-образна вісь збірки. Пошуки “сучасної краси», “видобування краси зі зла» в поезії Бодлера. Традиційність і своєрідність вирішення проблеми “поет і натовп» у поезії “Альбатрос». Філігранність поетичної техніки, формальна довершеність і сугестивність вірша “Вечорова гармонія”. Тлумачення предметних образів як “видимих знаків” ідей, почуттів, душевних станів (“Відповідності”).	Учень (учениця): розповідає про головні віхи життєвого і творчого шляху письменника; розповідає про модерністські зрушення у французькій поезії другої половини XIX ст.; пояснює , що Бодлер був водночас і пізнім романтиком і одним із зачинателів символізму; характеризує естетичні погляди Бодлера, втілені у збірці «Квіти зла»; висловлює судження про те, в чому полягає своєрідність вирішення проблеми “поет і натовп» у поезії «Альбатрос»; пояснює , в чому полягає філігранність поетичної техніки і формальна довершеність вірша “Вечорова гармонія”, завдяки яким художнім засобам зреалізовано його “навіювальний” (сугестивний) вплив на читача/слухача; наводить приклади втілення рис символізму в поезіях Бодлера; виразно читає і аналізує вірші Бодлера. ТЛ Дає визначення понять «символ», «декаданс», «натуралізм», «імпресіонізм», «неоромантизм», «символізм».
4	Із поезії французького символізму Символізм як літературний напрям останньої третини XIX – початку XX ст. Основні естетичні	Учень (учениця): характеризує в найзагальніших рисах символізм як літературний напрям останньої третини XIX – початку XX ст.;

	<p>принципи та поетичне новаторство символістів. Поль ВЕРЛЕН (1844–1896). “Забуті арісти», “Так тихо серце плаче...”, “Поетичне мистецтво”. Артур РЕМБÓ (1854–1891). “Відчуття”, “П’яний корабель”, “Голосівки”. Поняття про символ як основний засіб поетичного самовираження, його потрактування французькими символістами: спонтанність з’яви, непроясненість і багатозначність, “підказування” смислів і простір для відгадування. Сугестія (навіювання) як важливий художній засіб символістської поезії. Зняття інформаційно-розповідної функції поетичної мови.</p>	<p>визначає музичність як важливу ознаку віршів Верлена, засіб прямого вираження інтуїтивно-емоційного, несвідомого, настроєвого; тлумачить поняття сугестія (навіювання), визначає її як важливий художній засіб символістської поезії (поети-символісти прагнуть передати те, що не висловиш звичайним словом, навіювали невизначене, позбавлене чіткого сенсу й обрисів (“про неясне говорили неясно”); висловлює судження про причини зменшення питомої ваги інформаційно-розповідної функції поетичної мови у віршах символістів і активізації функції сугестивної; наводить конкретні приклади використання символів у поезіях Верлена або Рембо (наприклад, п’яний корабель із однойменного вірша А.Рембо) як основного засобу поетичного самовираження, його потрактування французькими символістами: спонтанність з’яви, непроясненість і багатозначність, “підказування” смислів і простір для відгадування; виразно читає і аналізує вірші Верлена й Рембо. ТЛ Дає визначення понять «символізм», «сугестія».</p>
3. Роман ранньомодерністської доби		
5	<p>Еміль ЗОЛЯ (1840 – 1902). «Кар’єра Ругонів». Життєвий і творчий шлях письменника. Е.Золя – французький письменник, теоретик натуралізму. Цикл романів Золя “Ругон-Маккари” – “природнича й соціальна історія однієї родини в добу Другої імперії”. Роман “Кар’єра Ругонів” як вступ до циклу, визначення в ньому її провідних тем і мотивів.</p>	<p>Учень (учениця): розповідає про головні віхи життєвого і творчого шляху письменника і місце в ньому роману «Кар’єра Ругонів»; пояснює, що Е.Золя є теоретиком французького натуралізму; знаходить конкретні ознаки натуралізму (поєднання наукових методів і художніх засобів зображення) в романі: детальний опис походження Ругонів і Маккарів, описи спадкових рис, які передаються від генерації до генерації тощо; висловлює власне ставлення до героїв і проблем твору, спираючись на текст; пояснює символіку червоного кольору (орденська стрічка – кров на підборах П’єра Ругона – вогник свічки у вікні помираючого збірника податків). ТЛ Дає визначення поняття «натуралізм».</p>
5	<p>Óскар УАЙЛЬД (1854–1900). «Портрет Доріана Грея». Життєвий і творчий шлях письменника. Уайльд – письменник англійського раннього модернізму. Естетизм Уайльда, імпресіоністичність стилю.</p>	<p>Учень (учениця): розповідає про головні віхи життєвого і творчого шляху письменника і місце в ньому роману «Портрет Доріана Грея»; пояснює, чому англійця О.Уайльда називають письменником англійського раннього модернізму (передовсім, підкреслюючи естетизм Уайльда,</p>

	«Портрет Доріана Грея» як осереддя творчості письменника, філософсько-естетичні та моральні проблеми твору. Риси інтелектуального роману.	імпресіоністичність стилю); визначає роман “Портрет Доріана Грея” як осереддя творчості Уайльда: саме в цьому романі риси естетизму, поетизація краси як сенсу й основного завдання мистецтва втілилися найповніше; характеризує “Портрет Доріана Грея” як інтелектуальний роман і вказує на головні філософсько-естетичні та моральні проблеми твору: співвідношення краси й моралі, чи може краса бути вільною від моралі, як таке вивільнення діє на особистість; ТЛ Дає визначення понять «естетизм», «інтелектуальна проза», «парадокс».
4. Підсумок		
2	Узагальнення та систематизація вивченого протягом року матеріалу	Учень (учениця): називає авторів і переказує зміст вивчених протягом року творів; повторює і систематизує засвоєні протягом навчального року відомості про особливості перебігу світового літературного процесу); ТЛ Дає визначення понять: «верлібр», «декаданс», «естетизм», «імпресіонізм», «інтелектуальна проза», «натуралізм», «неоромантизм», «парадокс», «психологічний роман», «символ», «символізм», «соціально-психологічна проза», «сугестія», «філософський роман».

11 клас

I.1 РЕКОМЕНДАЦІЇ ЩОДО ЗАГАЛЬНОГО РОЗПОДІЛУ НАВЧАЛЬНОГО ЧАСУ НА НАВЧАЛЬНИЙ РІК:

- На навчальний рік – **105 год.**
- На тиждень – **3 год.**
- На текстуальне вивчення літературних творів, розгляд біографічних відомостей про письменників і огляди періодів (явищ) літературного процесу – **75 год.**
- На контрольні роботи – **8 год.**
- На контрольні домашні твори – **2 год.**
- На роботи з розвитку мовлення – **6 год.**
- На уроки позакласного читання – **4 год.**
- Резервний час (10%) – **10 год.**

I.2 РЕКОМЕНДАЦІ ЩОДО РОЗПОДІЛУ НАВЧАЛЬНОГО ЧАСУ НА КОНТРОЛЬНІ РОБОТИ, УРОКИ З РОЗВИТКУ МОВЛЕННЯ ТА ПОЗАКЛАСНОГО ЧИТАННЯ (ЗГІДНО З ВИМОГАМИ МОНУ¹):

На навчальний рік	На I семестр	На II семестр
8 контрольних робіт {	4 контрольні роботи: <ul style="list-style-type: none"> • 1 письмовий контрольний твір (класний) • 3 контрольних роботи (тести або відповіді на питання) 	4 контрольні роботи: <ul style="list-style-type: none"> • 1 письмовий контрольний твір (класний) • 3 контрольних роботи (тести або відповіді на питання)
2 контрольні домашні твори	1 контрольний домашній твір	1 контрольний домашній твір
Розвиток мовлення – 6 год.	Розвиток мовлення – 3 год. (1 – усний, 2 – письмові)	Розвиток мовлення – 3 год. (2 – усних, 1 – письмовий)
Позакласне читання – 4 год.	Позакласне читання – 2 год.	Позакласне читання – 2 год.

I.3 РЕКОМЕНДАЦІ ЩОДО МОЖЛИВИХ ВИДІВ КОНТРОЛЬНИХ РОБІТ І КОНТРОЛЬНИХ РОБІТ ІЗ РОЗВИТКУ МОВЛЕННЯ:

<p>1.3.1 Можливі види контрольних робіт:</p> <ul style="list-style-type: none"> • <i>тестування;</i> • <i>відповіді на запитання;</i> • <i>контрольний літературний диктант;</i> • <i>анкета головного героя;</i> • <i>комбінована контрольна робота тощо;</i> • <i>письмові контрольні твори.</i> <p>1.3.2 Можливі види контрольних робіт із розвитку мовлення:</p> <ul style="list-style-type: none"> • <i>добір прислів'їв, крилатих виразів, фразеологічних зворотів, що виражають головну ідею твору;</i> 	<ul style="list-style-type: none"> • <i>усний переказ оповідання, епізоду твору;</i> • <i>твір-характеристика персонажа; написання асоціативного етюду, викликаного певним художнім образом;</i> • <i>написання вітального слова на честь літературного героя, автора тощо;</i> • <i>твір-опис за картиною;</i> • <i>складання тез літературно-критичної статті (параграфа підручника);</i> • <i>підготовка проекту (з можливим використанням мультимедійних технологій) – індивідуального чи колективного – з метою представлення життєвого і творчого шляху, естетичних уподобань письменника тощо;</i> • <i>складання анкети головного героя, цитатних характеристик, конспекту, рецензії, анотації;</i> • <i>написання реферату;</i>
---	--

¹ Див.: Методичні рекомендації щодо вивчення світової літератури в загальноосвітніх навчальних закладах у 2010–2011 навчальному році

<ul style="list-style-type: none"> • введення власних описів в інтер'єр, портрет, пейзаж у вже існуючому творі; 	<ul style="list-style-type: none"> • ідейно-художній аналіз літературного твору; • написання листа авторові улюбленої книжки; • інсценізація твору (конкурс на кращу інсценізацію уривка твору) тощо.
--	--

II. ЗМІСТ ПРОГРАМИ

Год	Зміст навчального матеріалу	Державні вимоги до рівня підготовки учнів
1. Вступ. Із драматургії кінця XIX – початку XX століть (11 год.)		
2	Основні тенденції розвитку драматургії наприкінці XIX – на початку XX ст. «Нова драматургія», її засадничі принципи.	Учень (учениця): розповідає про основні тенденції розвитку драматургії наприкінці XIX – на початку XX ст., зокрема – про «нову драматургію» та її засадничі принципи.
3	Генрік ІБСЕН (1828–1906). «Ляльковий дім» Життєвий і творчий шлях письменника. Генрік Ібсен – норвезький письменник, зачинатель європейської «нової драматургії». Еволюція творчості Ібсена, її три основних етапи (романтичний, реалістичний і символічний). «Ляльковий дім» як соціально-психологічна драма, перший завершений твір «нової драми». Особливості драматичного конфлікту та розвитку сценічної дії в п'єсі. Зав'язка поза межами тексту драми. Аналітична композиція. Відкритий фінал. активізація підтексту. Аналітична композиція п'єси. Новаторство Ібсена-драматурга. Роль Ібсена в розвитку європейської драматургії («ібсенізм»).	Учень (учениця): розповідає про головні віхи життєвого і творчого шляху письменника та місце в ньому драми «Ляльковий дім»; пояснює , чому норвежця Генріка Ібсена вважають зачинателем європейської «нової драматургії», новатором сцени; перелічує та ілюструє прикладами з тексту основні нововведення Ібсена-драматурга: а) перенесення акценту із зовнішньої дії на дію внутрішню; б) посилення уваги до дискусії, гострого зіткнення різних думок і позицій; в) винесення зав'язки конфлікту драми поза межі дії драми; в) активне використання «відкритого фіналу»; дає визначення п'єси «Ляльковий дім» як соціально-психологічної драми; називає й ілюструє прикладами з тексту втілення рис «нової драми» в «Ляльковому домі»: а) внутрішня дія; б) «дотекстова» зав'язка конфлікту; в) неоднозначне, дискусійне ставлення до героїв і проблем твору; г) відкритий фінал; висловлює особисте ставлення до проблем, що піднімаються в творі, аргументуючи свою точку зору прикладами і цитатами з тексту. ТЛ Дає визначення поняття «зовнішня і внутрішня дія», «підтекст», ілюструє їх прикладами з п'єси Ібсена «Ляльковий дім».
3	Антон ЧЕХОВ (1860–1904). «Чайка» Життєвий і творчий шлях письменника.	Учень (учениця): розповідає про головні віхи життєвого і творчого шляху письменника та місце в ньому

Год	Зміст навчального матеріалу	Державні вимоги до рівня підготовки учнів
	<p>Чехов – російський письменник. Його творча еволюція, імпресіоністичні риси в пізній прозі та драматургії. Доведення «до віртуозності, до генія звичайного зображення звичайного життя» (В.Розанов). Чехов і Ібсен.</p> <p>«Чайка» – перша п'єса російської нової драматургії. Життєва мета та сенс мистецтва як головні проблеми твору. Особливості драматичного конфлікту та розвитку сценічної дії в п'єсі. Роль підтексту, місткість і виразність деталі. Новаторство Чехова-драматурга.</p>	<p>п'єса «Чайка»; пояснює, чому Чехова вважають драматургом-новатором; називає риси, які зближують творчість А.Чехова і Г.Ібсена (інтелектуальний характер драми, відкритий фінал творів тощо); характеризує головних персонажів п'єси; визначає провідний конфлікт п'єси (пошук життєвої мети і сенсу мистецтва в зіткненні з реаліями життя).</p> <p>ТЛ Дає визначення поняття «художня деталь».</p>
3	<p>Джордж Бернард Шоу (1856–1950). «Пігмаліон»</p> <p>Життєвий і творчий шлях письменника. «Театральна революція» англійського драматурга Шоу, його «драми ідей». Шоу й «ібсенізм».</p> <p>Комедія «Пігмаліон» і давньогрецький міф про Пігмаліона (сенс назви твору). Динамізм дії і парадоксальність як невід'ємні риси творчості Шоу. Проблематика й художні особливості твору, його «філологічний конфлікт» і соціально-дидактична спрямованість. Елайза Дулітл, її шлях від мало привабливої квіткарки-кокні до «чарівної леді». Інтелектуальний характер драматургії Шоу.</p>	<p>Учень (учениця): розповідає про головні віхи життєвого і творчого шляху письменника та місце в ньому комедії «Пігмаліон»; пояснює, в чому полягала «театральна революція» англійського драматурга Шоу (розвиток традицій Ібсена, розробка особливого типу драми – «драми ідей»); аргументує, що конфлікт ідей у комедії «Пігмаліон» утілений як специфічний «філологічний конфлікт» (ідея забезпечення соціальної рівності шляхом оволодіння всіма прошарками суспільства правильною вимовою) і наводить приклади утілення цього конфлікту ідей у комедії «Пігмаліон»; визначає отримання гуманітарної освіти та формування почуття власної гідності Елайзи Дулітл як її шлях від мало привабливої квіткарки-кокні до «чарівної леді», як підґрунтя для «фантастичного міжкласового стрибка» (Б.Шоу); пояснює сенс назви твору, зокрема – зв'язки (збіги та відмінності) комедії «Пігмаліон» з давньогрецьким міфом про Пігмаліона; ТЛ. Дає визначення поняття «інтелектуальна драма», «парадокс».</p>
2. Із літератури першої половини ХХ ст. (27 год.)		
2	Бурхливий і суперечливий суспільно-історичний	Учень (учениця):

Год	Зміст навчального матеріалу	Державні вимоги до рівня підготовки учнів
	<p>розвиток світу в I пол. XX ст. (Перша світова війна, революції, тоталітарні режими, Друга світова війна), його неоднозначні зв'язки з культурним і літературним процесом. Зміна світоглядних та естетичних систем. Складність і неоднозначність художнього процесу I пол. XX ст. Глибокий структурний переворот в естетичній свідомості та художній творчості, формування нових принципів і структур естетико-художнього мислення та нової системи літературних напрямів, стилів і жанрів.</p> <p>Модернізм як неklasична модель культури, найновіше й найпослідовніше втілення естетико-художнього перевороту XX ст. Кардинальні зрушення у світогляді, філософсько-науковому мисленні, формі та змісті творів. Прагнення до витворення нової «художньої мови», адекватної ментальності XX ст. Авангардизм 1910-20-их років і здійснювана ним «революція в мистецтві», його основні течії (футуризм, кубізм, дадаїзм, експресіонізм, сюрреалізм). Співвідношення модернізму та авангардизму, їхня естетико-художня спорідненість і специфічні риси.</p> <p>Доля реалізму в літературі I пол. XX ст., його еволюція та модифікації, пошуки нових засобів і форм художнього вираження. Елітарна та масова культура.</p>	<p>визначає розвиток модернізму і авангардизму як провідні тенденції літературного процесу першої половини XX століття;</p> <p>висловлює власне судження про суспільно-історичний розвиток світу в I пол. XX ст. та його неоднозначні зв'язки з культурним і літературним процесом;</p> <p>визначає футуризм, кубізм, дадаїзм, експресіонізм, сюрреалізм як основні течії авангардизму 1910-20-их років;</p> <p>висловлює судження про долю реалізму в літературі XX ст. (з одного боку – продовження традицій літератури попередніх епох, з другого – пошуки нових засобів і форм художнього вираження, взаємодія з модернізмом);</p> <p>розповідає про особливості культурної ситуації в умовах тоталітаризму;</p> <p>характеризує роздвоєння культурного процесу на два річища (елітарну та масову культуру) як характерну ознаку культурної ситуації XX століття.</p> <p>ТЛ Дає визначення понять «авангардизм», «модернізм» (у літературі).</p>
3	<p>Загальна характеристика модерністських явищ у художній прозі першої половини XX ст. Франц Кафка, Джеймс Джойс і Марсель Пруст як засновники («батьки») європейської</p>	<p>Учень (учениця):</p> <p>пояснює, чому Франца Кафку, Джеймса Джойса і Марселя Пруста називають засновниками («батьками») європейської модерністської прози;</p> <p>характеризує світоглядні та естетичні засади модернізму в літературі, головні художні</p>

Год	Зміст навчального матеріалу	Державні вимоги до рівня підготовки учнів
	<p>модерністської прози. Франц КА́ФКА (1883–1924). «Перевтілення» Життєвий і творчий шлях письменника, особливості їхнього взаємозв'язку. Кафка – австрійський письменник-модерніст, його світоглядні та естетичні позиції. Відчуження людини і дегуманізація світу – провідна тема творчості письменника. Міфологізм Кафки як літературна міфотворчість. Своєрідність світобачення та його художнього втілення в оповіданні «Перевтілення». Грегор Замза та його родина. Особливості стилю Кафки, специфіка поєднання реальності та міфотворчості «протоколу» і фантазмагорії у його гротесковому художньому світі. Гротеск як ерзац трагії. Символічний код оповідання.</p>	<p>здобутки «батьків» європейської модерністської прози; розповідає про головні віхи життєвого і творчого шляху письменника та місце в ньому оповідання «Перевтілення»; називає характерні особливості індивідуального стилю австрійського письменника-модерніста Франца Кафки (поєднанні реальності та міфотворчості; підкреслено буденний, беземоційний опис фантастичних подій; гротескове відтворення трагізму буття «маленької людини»); висловлює судження про особливості стосунків Грегора з його родиною. ТЛ Дає визначення понять «гротеск», «міфотворчість», «експресіонізм»; висловлює власне судження про оповідання-міф.</p>
3	<p>Джеймс ДЖОЙС (1882–1941). «Джакомо Джойс». Життєвий і творчий шлях письменника. Джойс – ірландський письменник-модерніст, його світоглядні та естетичні позиції. Становлення Джойса («Дублінці», «Портрет художника замолоду»). Джойс та Ірландія, складність позиції письменника. Характерні риси поетики модерністських творів Джойса: «потік свідомості», елемент пародійності та іронічності, яскраво виражена інтертекстуальність. Інтелектуальний характер текстів Джойса, їхня насиченість ремінісценціями та алюзіями (натяками). Психологічне есе</p>	<p>Учень (учениця): розповідає про головні віхи життєвого і творчого шляху письменника та місце в ньому психологічного есе «Джакомо Джойс»; називає та ілюструє прикладами з тексту психологічного есе «Джакомо Джойс» характерні риси поетики модерністських творів ірландського письменника Джойса: а) використання техніки «потіку свідомості»; б) наявність елементу пародійності й іронічності; в) інтертекстуальність; наводить приклади автобіографічної складової есе Джакомо Джойс; коментує вживання ключової лексики тексту («театр» (лицедійство) – «гра» – «нещирість» – «герб Шекспіра (драматурга, а отже «лицедія»)» тощо) у зв'язку з концепцією Джойса (ідеєю твору). ТЛ Дає визначення понять «потік свідомості», «інтертекстуальність», «алюзія», «ремнісценція».</p>

Год	Зміст навчального матеріалу	Державні вимоги до рівня підготовки учнів
	«Джакомо Джойс», його автобіографічний характер.	
3	<p>Томас МАНН (1875–1955). «Маріо і чарівник». Життєвий і творчий шлях письменника. Т.Манн – німецький письменник, його світоглядні та естетичні позиції. Ранній роман «Будденброки», його реалістичний характер та структура. Оповідання про митців, трактування в них теми мистецтва і митця. Рух до модерністської літератури (роман «Чарівна гора» та ін.). Напруженість передвоєнної ситуації в Європі і тривожний настрій новели «Маріо і чарівник». Алегоричність і паралелізм у творі (гіпнотична влада чарівника над натовпом і маніпуляції тоталітарними режимами свідомістю людей). Віра письменника в здатність особистості до збереження свого “я”. Бунт Маріо як провістя звільнення народів світу від загрози тоталітаризму.</p>	<p>Учень (учениця): розповідає про головні віхи життєвого і творчого шляху письменника та місце в ньому новели «Маріо і чарівник»; пояснює, що Т.Манн – німецький письменник, який піднімав проблеми боротьби з тоталітаризмом; характеризує головних героїв твору, а також специфіку зіткнення «чарівника» (гіпнотизера) з Маріо; висловлює особисте ставлення до вчинку Маріо, а також до проблем, що піднімаються в творі, аргументуючи свою точку зору прикладами і цитатами з тексту.</p> <p>ТЛ Дає визначення поняття «алегорія» і застосовує його до тексту новели «Маріо і чарівник».</p>
6	<p>Михайло БУЛГАКОВ (1891–1940). «Майстер і Маргарита». Життєвий і творчий шлях російського письменника Михайла Булгакова. Булгаков і Київ. Творчий шлях письменника до «внутрішньої еміграції». Роман «Майстер і Маргарита» як вершина його творчості. Проблематика і система образів твору. Особистість і влада, різні аспекти трактування проблеми їхніх взаємовідносин. Трагізм долі митця (майстра). «Майстер і Маргарита» як роман-міф, його джерела, трансформація міфічних мотивів. Поєднання</p>	<p>Учень (учениця): розповідає про головні віхи життєвого і творчого шляху письменника (зокрема про те, що М.Булгаков народився і виріс у Києві, на Андріївському узвозі є його будинок-музей, а творчість пов’язана з Україною); висловлює судження про місце роману «Майстер і Маргарита» в творчому доробку письменника; наводить приклади поєднання автором реального та ірреального в творі; характеризує проблематику та головних героїв роману; розповідає про дві частини твору («єршалаїмську» і «московську») та ілюструє прикладами з тексту засоби їхнього зв’язку: стрижневий мотив спеки: з одного боку, нестерпне сонце в Єршалаїмі на межі старої й нової ер, з другого боку – спекота в Москві 1930-х років; повтор однакових речень наприкінці «московських» і на початку «єршалаїмських» частин твору тощо; висловлює судження про особливості композиції твору Булгакова – «роман у романі» (роман</p>

Год	Зміст навчального матеріалу	Державні вимоги до рівня підготовки учнів
	<p>реальності та фантастики в романі. «Московські» та «єршалаїмську» розділи твору та художні засоби їхнього зв'язку. Особливості композиції твору Булгакова – «роман у романі».</p>	<p>Майстра про Іешуа як складова роману Булгакова «Майстер і Маргарита»); висловлює особисте ставлення до проблем, що піднімаються в творі, аргументуючи свою точку зору прикладами і цитатами з тексту. ТЛ дає визначення поняття «роман-міф»; висловлює судження про особливості композиції твору (роман у романі).</p>
5	<p>Глибинні зрушення в поезії початку ХХ ст. Модернізм і основні течії європейської поезії ХХ ст. Райнер Марія РІЛЬКЕ (1875–1926). «Орфей, Евридіка, Гермес», «Ось дерево звелось...» Життєвий і творчий шлях письменника. Синтетичний вияв новітніх течій і тенденцій в поезії австрійського поета Р.М.Рільке. Вираження традиції відчуження людини в дегуманізованому світі. Ностальгія за втраченою єдністю людини зі світом. Рільке і Україна, українські мотиви в його творчості.</p> <p>ГІЙОМ АПОЛЛІНЕР (1880–1918). «Лорелея», «Міст Мірабо», «Зарізана голубка й водограй». Життєвий і творчий шлях письменника. Шлях французького поета Гійома Аполлінера від неоромантизму до кубофутуризму. Реакція на символізм, звернення до реального, предметно-чуттєвого і його вираження «прямим словом». Зміна позиції щодо життя, ствердження активно-творчого ставлення до нього.</p> <p>Томас Стернз ЕЛІОТ (1888 – 1965). «Ранок біля вікна», «Суїні серед солов'їв», «Порожні люди»</p>	<p>Учень (учениця): розповідає про головні віхи життєвого і творчого шляху поета; характеризує творчість австрійського поета Райнера Марії Рільке (1875–1926) як синтетичний, об'єднаний вияв новітніх течій і тенденцій у поезії (на матеріалі творів «Орфей, Евридіка, Гермес», «Ось дерево звелось...»); наводить приклади втілення в творах Р.М.Рільке мотивів: а) відчуження людини в дегуманізованому світі; б) ностальгії за втраченою єдністю людини зі світом; в) українських мотивів;</p> <p>розповідає про головні віхи життєвого і творчого шляху поета; характеризує творчість французького поета Гійома Аполлінера (1880–1918) як шлях від неоромантизму до кубофутуризму; підтверджує свої судження прикладами з текстів поезій «Лорелея», «Міст Мірабо», «Зарізана голубка й водограй»; простежує на матеріалі згаданих поезій зміну життєвої позиції поета, ствердження активно-творчого ставлення до життя;</p> <p>розповідає про головні віхи життєвого і творчого шляху поета; коментує і ілюструє цитатами творче кредо Еліота: «Поет значущий не своїми емоціями, а здатністю перетворювати особисте в щось значніше й відсторонене, в щось універсальне й над особистісне»;</p>

Год	Зміст навчального матеріалу	Державні вимоги до рівня підготовки учнів
	<p>Життєвий і творчий шлях письменника. Еліот – видатний англійський і американський поет, його роль у розвитку модернізму в англійській літературі.</p> <p>Еволюція від авангардизму до неокласицизму. Зміщення акценту в пізній поезії на пошуки позитивних начал і цінностей, на протидію хаосу і абсурдності буття.</p> <p>Федеріко ГАРСІА ЛОРКА (1898–1936) «Балада про чорну тугу», «Гітара», «Газела про темну смерть», «Касида про сон під зорями» Життєвий і творчий шлях іспанського поета Гарсія Лорки, його міфопоетика. Синтез у творах міфології і фольклору з поезією модернізму. Персоніфікація природних сил і стихій.</p>	<p>розповідає про головні віхи життєвого і творчого шляху поета; характеризує творчість іспанського поета Федеріко Гарсія Лорки (1898–1936) як поєднання міфології і фольклору з поезією модернізму; визначає персоніфікацію природних сил і стихій як важливу рису стилю поета, підтверджує свої висновки прикладами з поезій «Балада про чорну тугу», «Гітара», «Газела про темну смерть», «Касида про сон під зорями»; виразно читає і аналізує вірші Р.М.Рільке, Гійома Аполлінера, Т.С.Еліота, Ф. Гарсія Лорки,. ТЛ. Дає визначення понять «модернізм», «авангардизм», а також ілюструє їх прикладами з конкретних поезій.</p>
5	<p>«Срібна доба» російської поезії, розмаїття літературних напрямів, течій та шкіл у поезії (символізм, акмеїзм, футуризм). Поети поза літературними угрупованнями. Трагічні долі митців «срібної доби».</p> <p>Олександр БЛОК (1880–1921). «Незнайома», «Весно, весно, без меж і без краю...», «Скіфи» Життєвий і творчий шлях письменника. Своєрідність символізму в російській поезії. О.Блок – найвидатніший поет російського символізму.</p> <p>Анна АХМАТОВА (1889–1966). «Довкола жовтий вечір ліг», «Дав мені юнь ти</p>	<p>Учень (учениця): називає провідні модерністські й авангардистські напрями і течії «срібної доби» російської поезії, а також їхніх найвідоміших представників: символізм (Блок), футуризм (Маяковський, ранній Пастернак), акмеїзм (Ахматова);</p> <p>визначає символізм як перший модерністський напрям «срібної доби» російській поезії, а творчість О.Блока як один із найповніших виявів російського символізму; розповідає про головні віхи життєвого і творчого шляху поета; аналізує поезії Блока «Незнайома», «Весно, весно, без меж і без краю...», «Скіфи», відзначає наявність у них елементів символізму (звукопису, натяку, сугестії, символів тощо);</p> <p>розповідає про головні віхи життєвого і творчого шляху поетеси; пояснює, що видатна російська поетеса Анна Ахматова (справжнє ім'я – Ганна Горенко) протягом тривалого часу жила в Україні, закінчила гімназію в Києві;</p>

Год	Зміст навчального матеріалу	Державні вимоги до рівня підготовки учнів
	<p>сутужную», «Реквієм» Життєвий і творчий шлях Анни Ахматової. Акмеїзм, його естетичні засади і поетика у її творчості. Пізня поезія Ахматової («Реквієм»). Анна Ахматова і Україна.</p> <p>Футуризм як авангардистська літературна течія, його естетичні засади. Епатажність, радикальний розрив із літературною традицією, сміливий формальний експеримент, пошуки нових засобів художньої виразності як характерні риси поезії футуризму.</p> <p>Володiмiр МАЯКiВСЬКИЙ (1893–1930). «А ви змогли б?», «Послухайте!», «Лiлiчко! Замiсть листа» Життєвий і творчий шлях письменника. Маяковський – лiдер російського футуризму, його непересiчна поетична обдарованiсть. Трагiчна доля поета.</p> <p>Борiс ПАСТЕРНАК (1890–1960). «Визначення поезiї», «По стiнi збiгали стрiлки...», «Зимова нiч» Життєвий і творчий шлях письменника. Пастернак і російський футуризм, неоднозначність стосункiв поета з футуризмом. Еволюцiя поезiї Пастернака.</p>	<p>визначає акмеїзм як своєрiдну модернiстську течiю «срiбноi доби» російськiй поезiї, а творчiсть Анни Ахматової як одне з найповнiших утiлень можливостей акмеїзму; аналiзує поезiї «Довкола жовтий вечiр лiг», «Дав менi юнь ти сутужную», вiдзначає наявнiсть у них елементiв акмеїзму (чiткiсть, яснiсть і особливу «прозорiсть» образiв); називає риси пiзньої поезiї Ахматової: вишукану простоту» стилю, звернення до наболiлих суспiльних проблем («Реквієм»);</p> <p>визначає футуризм як одну з найяскравiших авангардистських течiй «срiбноi доби» російськiй поезiї, а творчiсть В.Маяковського як яскравий вияв можливостей російського футуризму;</p> <p>розповiдає про головнi вiхи життєвого і творчого шляху поета; вiдзначає органiчне поєднання в творчостi поета, з одного боку, «сенсацiйних ефектiв і гарячково-карколомних образiв» (К.Чуковський) («А ви змогли б?», «Послухайте!»), з другого – щирого і тонкого лiризму; розповiдає про заангажованiсть поезiї Маяковського радянського перiоду і фiнал поета;</p> <p>розповiдає про головнi вiхи життєвого і творчого шляху поета; висловлює судження про творчiсть вiдомого російського письменника Б.Пастернака, аналізує його поезiї «Визначення поезiї», «По стiнi збiгали стрiлки...», «Зимова нiч»; виразно читає і аналізує вiршi О.Блока, Анни Ахматової, В.Маяковського, Б.Пастернака. ТЛ Дає визначення понять «символiзм», «акмеїзм», «футуризм», а також iлюструє їх прикладами з поезiй, що входять до роздiлу.</p>

Год	Зміст навчального матеріалу	Державні вимоги до рівня підготовки учнів
3. Із літератури другої половини ХХ століття (23 год.)		
2	<p>Двополюсність світу після Другої світової війни та її зв'язки із розвитком культурного і літературного процесу. Поява «країн соціалістичної співдружності» та їхніх літератур; запровадження в них «соціалістичного реалізму» та опір йому в польській, угорській, чеській та інших літературах. Література Західної Європи і США. Тема Другої світової війни й руху Опору в повоєнні десятиліття. Поширення екзистенціалізму в літературі цього періоду.</p> <p>Активізація літератур країн «третього світу», вихід на авансцену світової літератури 1950-60-х рр. роману й поезії Латинської Америки. Художня література в Японії.</p> <p>Нові явища та тенденції в світовій літературі 1960-70-х рр.: активізація провідних жанрів інтелектуальної прози (роману-параболи, роману-міфу, роману-есе, роману-діалогу та ін.), а також поезії і драматургії; розквіт різних жанрів (роману-біографії, роману-репортажу, роману-щоденника, роману-розслідування та ін.) «літератури факту» (non-fiction) та її вплив на белетристику; розвиток наукової фантастики та антиутопії.</p> <p>Переростання модернізму в постмодернізм у літературі останньої третини ХХ ст.</p>	<p>Учень (учениця):</p> <p>розповідає про провідні тенденції в розвитку літератури середини – другої половини ХХ ст.;</p> <p>висловлює судження про реалізацію теми Другої світової війни й руху Опору в повоєнні десятиліття, а також поширення екзистенціалізму в літературі цього періоду.</p> <p>визначає як помітні явища літературного процесу другої половини ХХ століття: активізацію літератур країн «третього світу», вихід на авансцену світової літератури 1950-60-х рр. роману та поезії Латинської Америки; розквіт художньої літератури в Японії; пошквнення провідних жанрів інтелектуальної прози в 1960-70-х рр.; переростання модернізму в постмодернізм у літературі останньої третини ХХ ст.</p>
4	<p>Бертóльт БРЕХТ (1898–1956). «Життя Галілея»</p> <p>Життєвий і творчий шлях письменника. Еволюція світогляду й творчості письменника. Рання поезія і драматургія, їх співвідношення з експресіонізмом. Світоглядний перелам 2 пол. 1920-х рр., прихід до</p>	<p>Учень (учениця):</p> <p>розповідає про головні віхи життєвого і творчого шляху письменника та місце в ньому драми «Життя Галілея»;</p> <p>пояснює, що німецький драматург-новатором Брехт створив «епічний театр», де домінувала не дія, а ідея;</p>

Год	Зміст навчального матеріалу	Державні вимоги до рівня підготовки учнів
	<p>комуністичної партії. Політична ангажованість творчості Брехта та її авангардистський характер. «Епічний театр» та його теоретичні принципи, спрямовані на пробудження активного ставлення глядача до зображуваного. Реалізація цих принципів у драмі «Життя Галілея». Проблема моральної відповідальності вчених за наслідки наукових досліджень у драмі «Життя Галілея». Неоднозначність образу Галілея. Інтелектуальний характер драми.</p> <p>Новаторство Брехта-драматурга і його вплив на світову літературу й театр.</p>	<p>визначає проблему моральної відповідальності вчених за наслідки своїх наукових досліджень як головну в драмі «Життя Галілея» (бажано, щоб учні підтверджували актуальність цієї проблеми для нашого часу: відкриття вченими страшної сили ядерної енергії і наслідок цього відкриття – незчисленні людські жертви Хіросіми й Чорнобиля; непередбачуваність можливих наслідків клонування тварин і особливо людини тощо);</p> <p>пояснює, в чому полягає неоднозначність образу Галілея: з одного боку, він талановитий вчений, з другого – конформіст, готовий до співпраці з церквою;</p> <p>висловлює судження про інтелектуальний характер драми «Життя Галілея», про наявність у ній проблем, що спонукають людину до філософських роздумів;</p> <p>висловлює особисте ставлення до проблем, що піднімаються в творі, аргументуючи свою точку зору прикладами і цитатами з тексту.</p> <p>ТЛ Пояснює поняття «епічна драма».</p>
5	<p>Альбєр КАМЮ (1913–1960). «Чума»</p> <p>Життєвий і творчий шлях письменника. Камю – французький письменник, лауреат Нобелівської премії. Його філософські й естетичні погляди. Камю і екзистенціалізм. Інтелектуальна проза Камю: есе, романи, драматургія, їх внутрішня спорідненість. Відчуження людини й абсурдність буття як провідні мотиви творчості.</p> <p>Роман «Чума» як еволюція «від естетики абсурду до естетики бунту». Відбиття руху Опору і глибинний філософський зміст («поширення образу чуми на буття в цілому»). Семантична невичерпність символу чуми в творі. Узагальнене трактування в романі зла в контексті людського буття та ствердження необхідності боротьби з ним попри неможливість повного й остаточного подолання. Абсурд і трагічний стоїцизм у</p>	<p>Учень (учениця):</p> <p>розповідає про головні віхи життєвого і творчого шляху письменника та місце в ньому роману «Чума»;</p> <p>характеризує філософські та естетичні погляди (зокрема, про принципово важливі проблеми вибору позиції і відповідальності людини за цей вибір), про особливості сприйняття Камю теорії екзистенціалізму в різні періоди його творчості;</p> <p>висловлює судження про втілення в романі «Чума» згаданих проблем, зокрема, про рішення (вибір) доктора Ріє всупереч усьому боротися з чумою, хай навіть ця боротьба може бути приреченою на поразку: «...Ця хроніка не може стати історією остаточної перемоги. А може бути тільки свідченням того, що треба було вчинити і що, безперечно, повинні чинити всі люди всупереч страху»);</p> <p>характеризує головних героїв твору;</p> <p>пропонує варіанти тлумачення образу чуми (фашизм – тоталітаризм – зло як метафізична категорія тощо);</p> <p>пояснює, в чому полягає сенс перестороги Камю: переможні вигуки оранців супроводжуються сумнівами Ріє, який «згадав, що будь-яка радість – під загрозою..., бацила чуми ніколи не вмирає, ніколи не щезає, десятиліттями вона може дрімати десь у закутку меблів або в стосі білизни, вона терпляче вичікує своєї години»;</p> <p>висловлює міркування про важливу думку Камю, висловлену у фіналі роману: «Люди</p>

Год	Зміст навчального матеріалу	Державні вимоги до рівня підготовки учнів
	творі. Проблема вибору людини в межовій ситуації та особистої відповідальності за цей вибір. Особливості поетики й стилю роману.	<p>більше заслуговують на захоплення, ніж на зневагу»; висловлює особисте ставлення до проблем, що піднімаються в творі, аргументуючи свою точку зору прикладами і цитатами з тексту. ТЛ Дає визначення поняття «екзистенціалізм» (як літературне явище); Висловлює судження про есе як літературний жанр; про роман-параболу.</p>
4	<p>Ернест Міллер ХЕМІНГУЕЙ (1899–1961). «Старий і море». Життєвий і творчий шлях американського письменника, лауреата Нобелівської премії Хемінгуея, особливості його поетики й стилю. Хемінгуей як письменник «втраченої генерації» («Фієста», «Прощавай, зброе!»). Творча криза 1 пол. 1930-х рр. і нове піднесення в 2 пол. десятиліття. Роман «По кому подзвін» і тема трагізму історії, що втілюється в іспанській громадянській війні. «Старий і море» – повість-притча про людину. «Життєподібний» сюжет і філософсько-символічний зміст твору, її філософський, моральний і психологічний сенс. Довершеність прологу, роль підтексту («принцип айсбергу») в творі. Вплив Хемінгуея на розвиток художньої прози ХХ століття.</p>	<p>Учень (учениця): розповідає про головні віхи життєвого і творчого шляху письменника та місце в ньому повісті «Старий і море»; пояснює, чому твір «Старий і море» американця Хемінгуея називають повістю-притчею про людину; пригадує визначення притчі (6 кл.); з'ясовує сучасне розуміння притчі як концентрованої оповіді з повчальним підтекстом, а також те, що повість Хемінгуея відзначається саме такою сконцентрованою, внаслідок чого її сюжет і образи (старого, моря, риби, її кістяка, обірваного паруса) у фіналі набувають символічно-притчового змісту й прочитуються в цьому ключі як сучасна притча про людину, яка не ламається і перемагає всупереч усьому («Людину можна знищити, а здолати не можна»); висловлює особисте ставлення до проблем, що піднімаються в творі, аргументуючи свою точку зору прикладами і цитатами з тексту. ТЛ Дає визначення поняття «повість-притча»; висловлює судження про підтекст, повість-притчу, символ і символіку, сюжет і фабулу твору.</p>

Год	Зміст навчального матеріалу	Державні вимоги до рівня підготовки учнів
4	<p>КАВАБАТА Ясунарі (1899–1972). «Тисяча журавлів». Своєрідність японської літератури ХХ ст. Засвоєння здобутків європейського письменства і збереження національної культури і літературної традиції. Творчість Кавабати Ясунарі як завершене втілення своєрідності японської літератури. Життєвий і творчий шлях письменника. Відомий письменник, лауреат Нобелівської премії Кавабата Ясунарі – «красою Японії народжений».</p> <p>Повість «Тисяча журавлів». Відбиття в ній національного укладу життя, етики й естетики. Гармонія природи і людини як засадничий принцип та одна з головних проблем твору. Вишукана простота стилю письменника.</p>	<p>Учень (учениця): розповідає про головні віхи життєвого і творчого шляху письменника та місце в ньому повісті «Тисяча журавлів»; пояснює, чому у визначенні нобелівського комітету про Кавабата Ясунарі було написано – «красою Японії народжений» (автор майстерно описав особливості японської культури, в його творі звучать нотки ностальгії за власне японським національним життєвим устроєм, який чимдалі більше перелаштовується на західний лад); наводить приклади утілення в повісті японської етики та естетики; доводить прикладами з тексту, що пошук гармонії людини і природи є однією з головних проблем твору; висловлює особисте ставлення до проблем, що піднімаються в творі, аргументуючи свою точку зору прикладами і цитатами з тексту. ТЛ Дає визначення поняття «індивідуальний стиль» письменника; «національний (місцевий) колорит» художнього твору; наводить приклади використання місцевого колориту в тексті повісті «Тисяча журавлів».</p>
4	<p>Габріель ГАРСІА МАРКЕС (нар. 1928). «Сто років самотності». Життєвий і творчий шлях письменника. Гарсія Маркес – відомий колумбійський письменник, лауреат Нобелівської премії. Органічне поєднання буденного й фантастичного як характерні риси «магічного реалізму» в романі Гарсія Маркеса «Сто років самотності».</p> <p>Міфопоетика твору: циклічність часу, яка закріплюється сюжетними повторами й прямим перетіканням минулого в майбутнє, розімкнення простору і його незмінність, анахронічність. Проблематика та система образів твору. Родина Буендіа у художньому</p>	<p>Учень (учениця): розповідає про головні віхи життєвого і творчого шляху письменника та місце в ньому роману «Сто років самотності»;</p> <p>висловлює судження про алегоричний сенс зображення історії родини Буендіа в художньому часі й просторі твору;</p> <p>розрізняє реальність і вигадку в оповіданні;</p> <p>характеризує підкреслено «буденне» зображення автором фантастичного як характерну ознаку «магічного реалізму»;</p> <p>висловлює особисте ставлення до проблем, що піднімаються в творі, аргументуючи свою точку зору прикладами і цитатами з тексту.</p>

Год	Зміст навчального матеріалу	Державні вимоги до рівня підготовки учнів
	часі й просторі твору. Підпорядкованість історії роду Буендіа принципам міфотворення. Поєднання предметної реальності з реальністю свідомості, з міфом. Тотальна метафоричність і символіка тексту, барокова щедрість барв.	ТЛ Дає визначення поняття «магічний реалізм»; розповідає про національний колорит художнього твору.
4. Із літератури кінця XX - початку XXI століття (12 год.)		
2	Постмодернізм як одне з найяскравіших літературних явищ другої половини XX ст., його теоретичні засади й художня (літературна) практика. Соціоісторичні, культурно-філософські та естетичні чинники розвитку постмодернізму в художній літературі. Основоположні принципи постмодерністської поетики. Найяскравіші представники постмодерністської прози (У.Еко, Дж.Фаулз, Дж.Барт, Дж.Хеллер, І.Кальвіно, П.Зюскінд, К.Рансмайр, М.Кундера, М.Павич та ін.). Постмодерністське мистецтво, його стосунки з елітарною та масовою культурою.	Учень (учениця): розповідає про соціоісторичні, культурно-філософські та естетичні чинники розвитку постмодернізму в художній літературі; називає представників постмодерністської прози та їхні твори; наводить приклади втілення елементів постмодерністського мистецтва в масовій культурі. ТЛ. Висловлює власне судження про особливості літератури постмодернізму.
3	Мілорад ПАВИЧ (1929-2009). «Дамаскин»² «Перший письменник третього тисячоліття» серб М.Павич. Утілення в оповіданні «Дамаскин» рис постмодернізму. Можливість вибору шляхів читання твору на двох його «перехрестях» (в т.ч. на комп'ютері) як вияв характерної для постмодерністської літератури гри письменника з текстом і читачем, «відмови від монопольного права автора на істину».	Учень (учениця): розповідає про головні віхи життєвого і творчого шляху письменника та місце в ньому оповідання «Дамаскин»; пояснює , чому М.Павича називають «першим письменником третього тисячоліття» (у його творах реалізовані прагнення нової, «нелінійної літератури»: вони є гіпертекстами, тобто їх, як у Інтернеті можна читати як з початку, так і з будь-якого фрагменту, насамперед це стосується «Хозарського словника» та оповідань для комп'ютера; вони є інтерактивними, тобто читач може не лише сприймати будь-який твір, як його написав автор, а й сам ставати співавтором твору: обирати шлях його читання, додавати або

² За бажання вчителя замість оповідання «Дамаскин» може вивчатися «Хозарський словник» або інший твір М.Павича.

Год	Зміст навчального матеріалу	Державні вимоги до рівня підготовки учнів
	Інтенсивне використання фактів візантійської та поствізантійської культури («віртуальний історизм») як характерна ознака творчості М.Павича..	викидати фрагменти тексту і цілі сюжетні лінії); наводить приклади втілення в оповіданні «Дамаскин» рис постмодернізму: «боротьба за читача» та її засоби: інтенсивне використання фактів візантійської і поствізантійської культури (зокрема, засобів відтворення «місцевого колориту»: балканських імен і географічних назв, побутових деталей тощо); називає та ілюструє прикладами з тексту улюблені художні засоби письменника: розгорнуті (схожі на барокові) метафори, парадоксальні портрети та пейзажі, каталогізація, «плетення слівес» тощо); ТЛ Дає визначення поняття «постмодернізм» (як епоху в житті світової літератури і культури кінця ХХ - початку ХХІ століття).
3	П'ятрік Зюскінд. «Запахи, або Історія одного вбивці» Життєвий і творчий шлях письменника. Риси постмодернізму в повісті «Запахи, або Історія одного вбивці»: «віртуальний історизм» («імітація» світогляду Франції доби Просвітництва); захоплюючий детективний сюжет, можливість багатьох варіантів інтерпретації тощо. Образ Гренуя та його літературні прототипи (крихітка Цахес, персонажі Ч.Діккенса і т.д.).	Учень (учениця): розповідає про головні віхи життєвого і творчого шляху письменника та місце в ньому повісті «Запахи, або Історія одного вбивці»; визначає тему та ідею твору; з'ясовує та називає основні етапи розвитку сюжету; формулює судження про значення фінальної сцени твору для розуміння ідеї твору; характеризує головного персонажа; висловлює особисте ставлення до проблем, що піднімаються в творі, аргументуючи свою точку зору прикладами і цитатами з тексту; наводить приклади втілення в повісті рис постмодернізму. ТЛ Дає визначення поняття «постмодернізм» (як доби в житті світової літератури і культури кінця ХХ - початку ХХІ століття);
4	Сучасний літературний процес (огляд) Співіснування і взаємодія різних стилів, напрямів, течій. «Утеча культури на університетські кафедри», виживання і конкуренція художньої літератури з «відео», «мультимедіа», Інтернетом та іншими реаліями сучасності: «від Інтернету до Гуттенберга» (У.Еко). Помітні сучасні літературні явища: творчість	Учень (учениця): висловлює своє ставлення до творів сучасної літератури, обраних учителем/школярами для розгляду в класі; порівнює сучасні художні тексти з творами, розглянутими в процесі вивчення предмета «Світова (світова) література»; аналізує й інтерпретує конкретний сучасний літературний твір;

Год	Зміст навчального матеріалу	Державні вимоги до рівня підготовки учнів
	<p>Ричарда Баха, Патріка Зюскінда, Паоло Коельо, Італо Кальвіно, Мілана Кундери, Харукі Муракамі, Януша Вишневського та ін. Пріоритети сучасного світового книжкового ринку. Глобалізація як важливий чинник сучасного літературного процесу. Література і мас-медіа. Література і кіно. Література і комп'ютерні технології. Основні тенденції в сучасній літературі. Осмислення досвіду різних генерацій другої половини ХХ ст., культурної пам'яті, пошуків ідентичності, гендерних стосунків та ін. провідні теми сучасного літературного процесу.</p>	<p>висловлює судження про роль художньої літератури в житті сучасної людини.</p>
5. Узагальнення та систематизація вивченого матеріалу (4 год.)		
1	<p>Найвидатніші здобутки світової літератури доби античності, Середньовіччя та Відродження</p>	<p>Учень (учениця): називає та дає загальну характеристику найвидатніших явищ світової літератури цих епох (див. програму 8 класу), їхні характерні ознаки і висловлює судження про них. ТЛ Дає визначення зазначених у програмі понять.</p>
1	<p>Найвидатніші здобутки світової літератури XVII і XVIII століть, а також XIX століття (доба романтизму)</p>	<p>Учень (учениця): називає та дає загальну характеристику найвидатніших явищ світової літератури цих епох (див. програму 9 класу), їхні характерні ознаки і висловлює судження про них. ТЛ Дає визначення зазначених у програмі понять.</p>
1	<p>Найвидатніші здобутки світової літератури XIX століття (доби реалізму та раннього модернізму)</p>	<p>Учень (учениця): називає та дає загальну характеристику найвидатніших явищ світової літератури цих епох (див. програми 10 класів), їхні характерні ознаки і висловлює судження про них. ТЛ Дає визначення зазначених у програмі понять.</p>
1	<p>Найвидатніші здобутки світової літератури ХХ – початку ХХІ століття (у т.ч. сучасного літературного процесу)</p>	<p>Учень (учениця): називає та дає загальну характеристику найвидатніших явищ світової літератури цієї доби (див. програми 11 класів), їхні характерні ознаки і висловлює судження про них. ТЛ Дає визначення зазначених у програмі понять.</p>

ДОДАТКОВА ЛІТЕРАТУРА ДЛЯ ЧИТАННЯ

Айтматов Ч. І понад вік триває день
Акутагава Рюноске. Новели
Ануй Ж. Жайворонок. Антігона
Апдайк Дж. Кентавр
Бах Р. Чайка Джонатан Лівінгстон
Беккет С. Чекаючи на Годо
Белль Г. Очима клоуна. Більярд о пів на десяту
Биков В. Альпійська балада. Знак біди
Борхес Х.Л. Оповідання. Есе
Бредбері Р. 451 градус за Фаренгейтом. Новели
Брехт Б. Матінка Кураж та її діти
Булгаков М. Дні Турбіних. Собаче серце.
Бунін І. Антонівські яблука
Вишневський Я. Самотність у Мережі. Повторення долі
Вулф В. Місіс Деллоуей
Гарсія Маркес Г. Полковнику ніхто не пише. Стариган із крилами
Гамсун Кнут. Пан. Смерть Глана
Гашек Я. Пригоди бравого вояка Швейка.
Гессе Г. Степовий вовк. Гра в бісер.
Голдінг В. Володар мух
Голсуорсі Дж. Сага про Форсайтів.
Горький Максим. Оповідання
Джойс Дж. Портрет митця замолоду. Улісс
Драйзер Т. Американська трагедія
Дюрренматт Ф. Гостина старої дами. Фізика.
Еко У. Ім'я троянди. Маятник Фуко.
Елюар П. Поезії
Єсенін С. Поезії
Замятін Є. Ми

Коельо П. Алхімік. Щоденник мага. Книга воїна світла
Кортасар Х. Гра в класики
Купрін О. Гранатовий браслет
Лондон Джек. Мартін Іден
Манн Т. Доктор Фаустус
Моем С. Театр
Моруа А. Белетризовані біографії письменників
Набоков В. Дар
Незвал В. Поезії
Оден В.Г. Поезії
Орвелл Дж. 1984. Скотоферма.
Павич М. Хозарський словник. Оповідання.
Пастернак Б. Лікар Живаго.
Платонов А. Чевенгур. Оповідання
Пруст М. У пошуках утраченого часу
Рансмайр К. Останній світ.
Ремарк Е.М. Три товариші.
Сартр Ж. П. Мухи.
Селінджер Дж. Ловець у житті.
Сен-Жон Перс. Поезії
Сіменон Ж. Записки Мегре.
Стругацькі А. і Б. Важко бути богом.
Тувім Ю. Поезії
Фаулз Дж. Маг. Колекціонер
Фолкнер В. Ведмідь
Фріш М. Санта-Крус
Хакслі О.Л. Прекрасний новий світ
Хемінгуей Е. По кому подзвін
Цвейг С. Новели. Белетризовані біографії письменників

Зощенко М. Оповідання Ільф І., Петров Є. Дванадцять стільців. Золоте теля Йонеско Е. Носороги Кальвіно І. Коли однієї зимової ночі подорожній... Камю А. Міф про Сізіфа	Целан П. Поезії Чапек К. Фабрика абсолюту Чехов А. Вишневий сад. Оповідання Шолом-Алейхем. Пісня над піснями. Оповідання
---	---

ІНТЕРНЕТНІ ДЖЕРЕЛА (електронні бібліотеки)

1. Бібліотека світової літератури (оригінали та переклади): <http://ae-lib.narod.ru>
2. Електронна бібліотека «Джерело»: <http://ukrlib.com>
3. Бібліотека українського центру: <http://ukrcenter.com>
4. Національна бібліотека України для дітей з віртуальною бібліографічною довідкою: <http://chl.kiev.ua>